Бондар Ганна Аляксандраўна,

студэнтка 4-га курса факультэта пачатковай і музычнай адукацыі

УА “Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.А. Куляшова”

ТЭМА Барыс Сачанка. «Хлеб» (урок літаратурнага чытання ў ІІІ класе школ з рускай мовай навучання).

МЭТА: Узбагачаць слоўнікавы запас вучняў лексікай апавядання. Працягнуць фарміраваць уяўленні вучняў аб жыцці і характары дзяцей у пасляваенны час сродкамі мастацкага слова. Развіваць у вучняў творчае ўменне прыдумваць заканчэнне апісаных у творы падзей, лагічнае мысленне, увагу і маўленне. Развіваць уменні тлумачыць учынкі дзейных асоб, выказваць свае адносіны да іх зместу прачытанага. Назіраць за формай апавядання: хто распавядае: герой ці аўтар? Вучыць вызначаць тэму і галоўную думку апавядання. Развіваць уменне выразна, правільна і асэнсавана чытаць твор уголас з захаваннем інтанацыі сказа, паўз і патрэбнага тону.

ТЫП УРОКА: вывучэння новага матэрыялу.

МЕТАДЫ: слова настаўніка, гутарка, работа з падручнікам.

ФОРМЫ РАБОТЫ: франтальная.

АБСТАЛЯВАННЕ: вучэны дапаможнік “Літаратурнае чытанне, 3 клас, ч. 2” (аўтар М.В.Жуковіч), фотаздымак Б.Сачанкі, фотаздымкі хлеба ў час вайны, папяровы мабільны тэлефон (па колькасці вучняў).

ХОД УРОКА

I. АРГАНІЗАЦЫЙНЫ МОМАНТ.

Настаўнік. Добры дзень, дзеці! Сядайце.. Памахайце рукой, калі вы жадаеце хутчэй пачаць урок. Усміхніцеся адзін аднаму тыя, хто ўпэўнены, што будзе ўважлівы і старанны. І так пачынвем наш урок.

II. ПРАВЕРКА ДАМАШНЯГА ЗАДАННЯ.

Настаўнік. Дзеці давайце зараз праверам дамашнее заданне. Дома вам трэба было падрыхтавацца да падрабязнага пераказу ўрыўка пра подзвіг ката Марціна”.

На дошцы запісаны апорныя сказы з тэксту па якім мы і будзем пераказваць твор.

- “У той дзень стаяла цішыня…”
- “Бачу- за некалькі крокаў ад мяне сядзіць худы чорны кот …”
- “Захацеў паглядзець адкуль міны ляцяць” і ў маей галаве зашавялілася цікавая задумка…”
- “Наступага дня мы чакалі з нецярпеннем…”
- - “А ты – Віця?- звярнуўся да хлопчыка камандзір роты…”

III. АРТЫКУЛЯЦЫЙНАЯ РАЗМІНКА.

Настаўнік: Дзеці, зараз мы з вамі правядзем размінку для вуснаў- назывецца "Усмешка" . Вам патрэбна шырока ўсміхнуцца, зубы сціснуць.

Настаўнік: Усміхаецца шчанюк,
Зубкі напаказ.
Я б дакладна так жа змог,
Вось, глядзі. Зараз.

Настаўнік: Зробім з вамі яшчэ аду размінку назывецца «Слонік». Удыхнуць, выцягнуць вусны і на выдыху прамаўляць «у-у-у-у ...». Трымаць да 5 секунд. Паўтарым 3 разы.

IV. ВЫВУЧЭННЕ НОВАГА МАТЭРЫЯЛУ.

4.1. Паведамленне тэмы/ мэты ўрока.

Настаўнік. Сёння на ўроку ў нас вельмі паважаны госць. Я думаю, вы ўжо здагадаліся, хто гэта (на дошцы вывешваюцца малюнкі хлеба (дадатакі).

І сёння мы пазнаёмімся з выдатным творам Барыса Сачанкі “Хлеб” і даведаемся пра цяжкае пасляваеннае жыцце.

4.2. Вывучэнне твора Барыча Сачанка “Хлеб”

4.2.1 Падрыхтоўка да ўспрымання твора. Слоўнікавая работа. Знаемства з аўтарам.

Настаўнік:

Гісторыя хлеба пачынаецца яшчэ 17 тысячагоддзяў таму, калі рабілі яго не з злакавых, а з жалудоў. З тых часоў тэхналогія вытворчасці хлеба бесперапынна ўдасканальвалася-спачатку людзі адкрылі для сябе зёлкавыя, мука якіх выдатна падыходзіла для вырабу хлеба, затым да пакуты сталі дадаваць абрызглы малако, потым былі вынайдзены дрожджы і першыя спецыяльныя печы. Самы старажытны хлебны каравай знаходзіцца ў Брытанскім музеі ў Лондане. Ён выраблены з пшанічнай мукі чатыры тысячы гадоў таму. У кожнай краіне свету ёсць свае рэцэпты хлеба, але першасна хлеб - гэта выпякаецца прадукт з вады і мукі.

Хлеб - гэта прадукт харчавання, які можна ўжываць амаль з усімі іблюдамі. Але у час вайны і пасля яе заканчэння хлеб быў бескаштоўным скарбам. У гады вайны людзям не даводзілася выбіраць хлеб па гатунках, елі тое, што было, і па складзе хлеб далёка адрозніваўся ад звыклага нам.

Беларусы заўсёды ставіліся да хлеба з вялікай павагай і пашанай і казалі так: “Хлеб у хаце - гаспадар, у працы - сябар, а ў дарозе - таварыш”.

Слоўнікавая работа

Вучні з дапамогай настаўніка тлумачаць значэнне слоў. Не знаемыя словы запісаны на дошцы. Вучні знаходзяць у тэксце сказы з вывучанымі словамі і зачытваюць іх.

Борзда – хутка;
Грэх – заганны, ганебны ўчынак; учынак, які выклікае асуджэнне;
Неахайна – неакуратна;
Капаніца – прылада для працы на агародзе;
Абрус – кавалак тканіны, якой засцілаюць стол;
Спакуса – тое, што выклікае неадольнае жаданне;
Мроіўся – бачыўся, уяўляўся ў думках, сніўся;
Схамянуцца – раптам успомніць аб чым-небудзь.

Пракаўтнуў - праглынуў
Знаемства з аўтарам.
Настаўнік: (На дошцы вісіць фотаздымак Б.Сачанкі).
Барыс Сачанка адзін з самых вядомых пісьменнікаў Беларусі. Нарадзіўся 15 траўня 1936 года. ў вёсцы Вялікі Бор на Гомельшчыне, пражыў толькі 59 гадоў. Ён быў трэцім дзіцём у вялікай сям'і (усяго сямёра дзяцей) Сачанкаў. Бацька – Іван Мікалаевіч працаваў у лясной гаспадарцы, а маці – Вера Міхайлаўна – займалася сям'ёй.

Творы Барыса Сачанкі перакладзены на англійскую, балгарскую, нямецкую, польскую, рускую, украінскую, французскую і іншыя мовы.
Жыццё гэтага чалавека абарвалася раптоўна. 5 ліпеня 1995 года Барыс Іванавіч памёр у сваім рабочым кабінеце Барыс Сачанка памёр як ваяр, абараняючы родную мову, робячы ўсё магчымае дзеля яе захавання і распаўсюджвання. Пахаваны на Усходніх (Маскоўскіх) могілках у Мінску.
Вучоба і дзейнась Б.Сачанкі (адзін з вучняу рыхтуе рэферат на 2-3 гадзіны).
4.2.2 Знаемства з творам, праверка першаснага ўспрымання.
Настаўнік. Дзеці, зараз я прачытаю вам твор Барыс Іванавіч Сачанкі "Хлеб" (чытанне з прыпынкам па часткам), вы ўважліва паслухайце, а потым адкажыце мне на наступныя пытанні:

1 частка
- У які час адбываюцца падзеі, апісаныя ў апавяданні?
- Як маці сябе паводзіла з хлебам?
- На колькі частак яна падзяліла хлеб?
- - Як павядзе сябе хлопчык далей?

2 частка
- Чаму хлопчык з'еў хлеб? Ці можна яго асудзіць?
- Як павёу сябе брат?
- Як адчуваў сябе хлопчык?
- Ці пакараюць хлопчыка за з'едзены хлеб?

3 частка
- Як аднесліся да гэтага ўчынку ў той вечар і пасля брат, маці?
- Чаму хлопчык вырас, але тое, што ён з'еў хлеб брата, хвалюе яго ўсё жыццё?

Усе адкзы дзеці суправаджюць фрагментамі тэксту.
Настаўнік: Якія ўражанні склаліся ў вас пасля слухання апавяднне "Хлеб"?, "Які настрой выклікаў у вас гэты твор? Чаму?
ФІЗКУЛЬТХВІЛІНКА
Настаўнік : Дзеці зараз з вамі правядзем фізкультхвілінку, паўтарайце калі ласка за мной:
раз, два, тры, чатыры, пяць –тупаем нагамі.
раз, два, тры, чатыры, пяць –пляскаем рукамі.
раз, два, тры, чатыры, пяць –будзем нахіляцца.

раз, два, тры, чатыры, пяць –сядзем зноў займацца.

4.2.3 Чытанне твора вучнямі .Ааналіз твора.

Настаўнік: Рабята, зараз вы будзеце чытаць твор ланцужком па абзацу.

Настаўнік. Дзеці ці заўважылі вы, як напісана апавяданне- ад 1-ці 3-й асобы?

Дзеці: Вядома, аповед пісьменнікам ад 1-й асобы абраны невыпадкова. Гэты прыем дае аўтару больш яскрава адлюстраваць пачуцці свайго героя. Бо хто ж лепш раскажа, калі не сам удзельнік падзей?

Настаўнік: Хто ,на вашу думку , з’яўляецца апавядальнікам- пісьменнік ці яго герой? Чаму аўтар напісаў твор ад 1-й асобы?

Чаму пісьменнік не даў галоўнаму герою імя? (галодных дзяцей было шмат. Амаль кожны з іх мог расказаць такую гісторыю).

Настаўнік. Пры чытанні мы павінны перадаць пачуцці хлопчыка адпаведнай інтанацыяй. Зараз мы з вамі паспрабуем, адразу я чытаю сказ, а потым вы.

Настаўнік з вучнямі такім чынам чытаюць выбранны тэкст (*“Я вельмі хацеў есці. І той кавалачак хлеба, што дала мне маці, з’еў, праглынуў мігам…………..Хуценька – хуценька я палажыў скарыначку на стол, накрыў яе абрусам. Але спакуса з’есці хлеб увесь, каб яго і духу не было ў хаце, каб ім і не пахла нават...(с. 86-88)…Ніхто: ні маці, ні Толік- ні ў чым мяне не папракнулі.Ні ў той вечар, ні пасля.Яны былі старэйшыя, я – меншы (с 89).*

Настаўнік. Як вы лічыце, ці добра зрабіў хлопчык? (адказы вучняў). Чаму зроблены ўчынак у дзяцінстве хвалюе хлопыка ўсе жыцце? Як вы лічыце, чаму дарослыя не пакаралі малога за з’едзены чужы хлеб і ніколі не пакаралі яго? (адказы вучняў).

V. Замацванне вывучанага матэрыялу . Развіцце маўлення.

Настаўнік : Якая асноўная думка апавядання “Хлеб?”.

Настаўнік: Калі вы былі ўважлівы на ўроку, то лёгка разкладзеце па нумарам наступны тэкст (вывешана на дошцы).

- Схамянуўся я тады, калі на маей далоні засталася абшчыпаная з усіх бакой скарыначка

2. Маці прынесла акрайчык хлеба

5. Ні ў чым мяне не папракнулі

3. Потым се ж не вытрымў

4. Было гэта даўно

11. Пайшла на агарод акопваць бульбу

6. Разламала акрайчык напапалам

7. Лепей бы я быў тады галодны

10. Узяў скарыначку ў рукі і ўкінуў яе ў рот

8. Брат вярнуўся з лесу

9. Не наеўся , толькі растравіў яшчэ больш

12. Раптам мне здалося, што маці мяне абдзяліла

4,7,2,10,3,1,9,6,5,11,8,12

VI. ПАДВЯДЗЕННЕ ВЫНІКАЎ УРОКА. РЭФЛЕКСІЯ

Настаўнік: Дзеці, з якім апавяданнем вы сення пазнаеміліся на ўроку? Што цікавага даведаліся? Давайце ўспомнім з якімі новымі словамі мы сення пазнаеміліся?

Скажыце калі ласка, якая тэма і галоўная думка апавядання «Хлеб» Б. Сачанкі? (Цяжкае і галоднае пасляваеннае жыцце падштурхнула хлопчыка да дэннага ўчынку, які ен памятае ўсе жыцце).

Як вы лічаце чаму твор мае такую назву? Якую назву прапанавалі б вы ? Чаму?

З якой мэтай Барыс Сачанка расказаў чытачам пра пасляваенны выпадак з жыцця?

РЭФЛЕКСІЯ

Настаўнік. Зараз я раздам вам папяровы мабільны тэлефон, а вы напішыце смс настаўніку ці сябру як прайшоў ваш урок:

1. Больш за ўсё на ўроку мне спадабалася…
2. Самым складаным было…
3. Сення на ўуроку я даведаўся аб …
4. Я жадаю ўсім……

X. ДАМАШНЯЕ ЗАДАННЕ.

Выразнае чытанне апавядання Б.Сачанка “Хлеб” і адказ на пытанні пасля яго.

Індывідуальнае заданне – падрыхтаваць па 3 пытанні для аднакласніка па зместу твора.

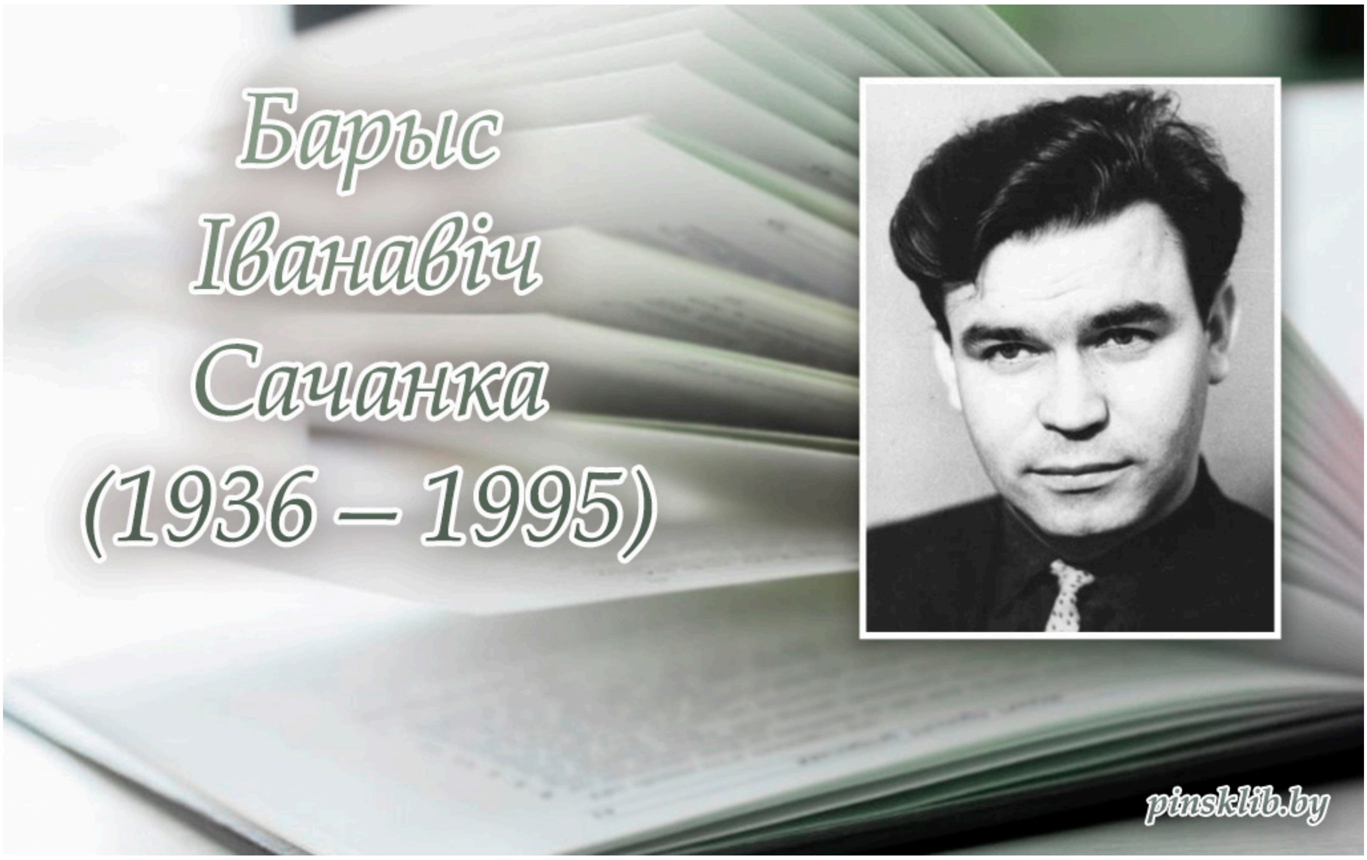
Барыс
Іванавіч
Сачанка
(1936 – 1995)
pinsklib.by